

РЕКЛАМНО

ІНФОРМАЦІЙНА

ГАЗЕТА

Газета виходить двічі на місяць. Тираж 3 000 екз.

№2 (124)

від 31 січня 2012 року

098-942-66-36

Група «Газета «РІГ» в «Контакті», «Однокласниках» та у «Facebook» **приєднуйтеся!**

Газета поширюється у **Волочиському та Підволочиському районах (Хмельницької та Тернопільської областей)**

e-mail: gazetarig@mail.ru
сайти: <http://vkontakte.ru/gazetarig>
www.gazetarig.narod.ru,
www.volochysk.com.ua/rig,
www.pidvolochysk.info/rig
на сайтах - архів газети «РІГ» за рік

**ВІКНА ДВЕРІ
КОВАНІ ВИРОБИ
ВОРОТА, КАЛІТКИ,
ВСІ ВИДИ КОВАНИХ ВИРОБІВ**

**м.Волочиськ, в. Ур.танкістів 1(б),
за кінотеатром «Україна»
т. 4-16-07, 097-924-13-01**

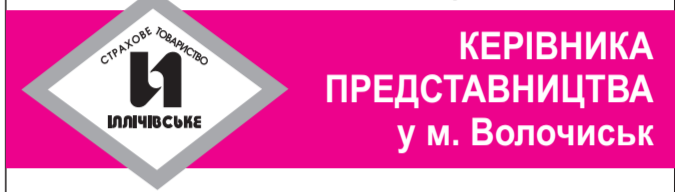
**Автомагазинам, СТО,
авто мийкам та АЗС
пропонуємо
новий продукт**

ВІДМІННОЇ ЯКОСТІ

Тел. 0673804434, Роман

Свідоцтво про держ. реєстрацію Серія А01 №372087 видача Київською РДА 16.12.1997р.
У зв'язку з розширенням мережі

**Страхове товариство «Іллічівське»
запрошує до співпраці**

**КЕРІВНИКА
ПРЕДСТАВНИЦТВА
у м. Волочиськ**

з досвідом роботи у сфері страхування

довідки за тел. (0382) 72 66 70, (067) 380 44 34

Лицензія Департ. нагляду за кредитними
установами АВ 319291 від 30.05.2007 року

**КАЛІНА
КРЕДИТНА СПІЛКА**

- Зменшення відсоткової ставки по кредитах;
- Прозорий графік кредитування;
- Спрощена схема видачі кредиту;
- Користуйтеся розумними умовами кредитування

с.м.Т. Підволочиськ, в. Д.Галицького, 104,т. (03543) 2-21-28

ПУНКТИ ПРИЙОМУ ОГОЛОШЕНЬ В ГАЗЕТУ «РІГ»:

- м. Волочиськ.**
- в. Пушкіна, 9 (біля оцдабанку), м-н "Лайф";
- в. Незал.21 (біля перукарні «Едем»), м-н "Книжкова хата";
- в приміщенні автостанції, з лівої сторони, м-н "Сюрприз";
- м. Волочиськ, Незал. 92, (гурт. з-ду "Номінал"), м-н «Комп'юк»
- с.м.Т. Підволочиськ,**
- в. Шептицького, 3(біля селищної ради), м-н "Мобізна";
- в. Д.Галицького, 33/20 (колишній готель), книжковий м-н "Ерудит"

Група «Газета «РІГ» в соціальних мережах

**АВТОСТОЯНКА, вул. Музейна 29А
майданчик будматеріалів (по об'їзді)**

КАМІНЬ-ПІЩАНИК

для будівництва парканів, облицювання фундаментів, закладки садових доріжок

- ДОШКА ОБРІЗНА, БРУС, БАЛКИ, РЕЙКИ, ФАЛЬШБРУС, БЛІКА ПРОФІЛЬНА ЦИНКОВАНА ГЛАДКА, ОБЛІПІШ, ШИФЕР, ЦВЯКИ, ШУРУПИ, УТЕПЛЮЮЧІ МАТЕРІАЛИ, СУХІ БУДІВЕЛЬНІ СУМІШІ, ЦЕМЕНТ, ПІНОПЛАСТ, ПІСОК, ЩЕБІНЬ, ГІДРО ТА ПАРОІЗОЛЯЦІЯ**

**т. 4-06-90, 067-312-24-23, 067-352-52-28
www.kamni.ax3.net**

27 січня - Міжнародний день пам'яті жертв Холокосту

Україна вперше на державному рівні відзначає Міжнародний день пам'яті жертв Голокосту

У світі відзначають Міжнародний день пам'яті жертв Голокосту. Цього року головна тема дня - "Діти та Голокост", повідомляє радіо "Свобода". За загальними оцінками, жертвами масового знищення євреїв під час Другої світової війни, разом з чотирма з половиною мільйонами дорослих, стали півтора мільйони дітей. Міжнародний день пам'яті жертв Голокосту відзначається щорічно 27 січня з 2005 р. за рішенням Генеральної Асамблеї ООН. У прийнятій тоді резолюції ООН ідеться про неприпустимість заперечення Голокосту як історичної події, в також міститься заклик розвивати освітні програми про genoцид і охороняти як історичні пам'ятники місця, де відбувалися масові вбивства євреїв. Нагадаємо, саме 27 січня 67 років тому радянська армія звільнила нацистський табір смерті Аушвіц-Біркенау в Польщі. Верховна Рада України прийняла постанову про щорічне вшанування цього дня пам'яті жертв Голокосту 5 липня 2011 р.

27.01.2012 РБК-Україна www.rbc.ua

на фото пам'ятник розстріляним євреям у Волочиську

27 січня - Міжнародний день пам'яті жертв Холокосту

Історія євреїв Тарноруди

Під час другої світової війни у Тарноруді фашисти перед мостом через Збруч виклали «Дорогу Смерті»

Євреї в Тарноруді з'явилися приблизно в середині 17 століття, саме такі дати стоять на найраніших могилах на цвинтарі. Цвинтарів єврейських відповідно в Тарноруді два, адже Тарноруд також дві - подільська Тарноруда і західна. Західна також має свій цвинтар і поділяється на Завала, Вилінакка, Піскуриакка, Кироничи, і Центр. У 1583 році Тарноруда отримала магдебурзьку, магдебурзька давала право на привілеї, проведення ярмарків, а також на самоуправління магістрат, а також інші. До 1772 це було одне містечко, котре було дуже великим за площею на той час. Тарноруда після поділу Польщі, як прикордонне місто, стає важливим торговим центром контрабанди і місце завою товарів. Євреї Тарноруди були досить зажиточними і багатими, наживали немало статки. Про це можна судити з мацев (могилок плит) на кладовищі з дуже гарними візерунками, вирізьбленими на стелах. Лише після того, як проклали залізницю через Волочиськ та Підволочиськ, основний потік товарів перекинувся на Волочиськ. Отже єврейські кладовища. Їх два. Вони цікаві тим, що в подільській Тарноруді кладовище є старим, ділиться на дві частини. Відповідно мацеві лежать і стоять стели мацев з дуже гарною різьбою,

подібною до різьби в містечках таких, як Сатанів, а також Кузьмин, що на р.Смо-трич. Кладовище розміщене на пагорбі, що підіймається на висоту 50-80 метрів над річкою Тарнорудкою. На сучасних картах ця річка пишеться Свилва. Не випадково це помилка географів, чи назва була змінена. Така помилка побувала і з назвою річки Збруча, якого на старовинних картах записувалась Подгорст (Підгір'я — річка що лежить під горами) Кількість мацев приблизно до сотні, єврейське населення Тарноруди за Брокгаузом у 1765 році складало 771 чоловік. В західній Тарноруді єврейське кладовище знаходиться на схилі великої долини. Територія цвинтаря окопана. Довгий час про цей цвинтар ніхто не знав. Причина незнання про це наступна: під час другої світової війни у Тарноруді фашисти перед мостом через Збруч виклали «Дорогу Смерті», інакше це назвати не можна, адже мацеві з цвинтаря у західній Тарноруді були зняті і встепено тротуар. Важко уявити і зробити гіршого гірша, ніж забрати з могили мацеву ходити по них, як нічого не було. Тарнорудська синагога. Синагога в Тарноруді була одна (хоча могло бути і більше, адже Тарноруд було дві), а також один молитовний дім. Як не дивно, на

даній час молитовний дім не знищений, зараз там знаходиться магазин. А от синагога не дожила, в роки Другої світової війни була розбрана. Будівля синагоги була масивна і виділялась за характером оборонної споруди. Знаходилась вона неподалік православної церкви, (в Шарівці, Липолі, а також величеського населеного пункта, синагога була біля костелу), зараз город жителя Тарноруди прізвище якого - Чорний. Збереглися також деякі будівлі від єврейських штетлів (містечок) по обох берегах Збруча. Це перш за все будинок (тепер поштове відділення) подільської Тарноруди. По формі нагадує типовий будинок, хоча розміри його трохи більші, ніж звичайний, а спереду вежа з куполоподібним кімцем на горі. До дуже цікавих архітектурних пам'яток можна віднести в західній Тарноруді і підвал, що зберігся (час від часу, місцями земля просідає і е ще десь підземні ходи чи підвали, що ховає земля не відомо, але...). Його розміри є досить великими: висота біля 2-2,30 метра, верх напівкруглий з червоної цегли, з цікавими виходами в дві сторони, є невеличке відділення в стороні, довжина його біля 5-6 метрів, а ширина 3-3,5 метри. Цікаве саме місце розміщення над другим руслом річки Збруч (Збруч у Тарноруді

прекочувався 3 рази, тобто має 6 берегів). Штетл єврейський в західній Тарноруді ді на 1880 рік нараховує 334 жителі. Знаходився він в центрі, на даний момент там на місці штетла лише земляні ваги та настири, росте декілька старих ясенів і одна яриця. Можна припустити що там було 2-3 двірталі. За свідченнями старого діда, він розповідає: "Тут колись жили жиди, в них були перукарні, гандевики, а також салони, гарно тоді було і людей багато". Що цікаво, також місцевий хлопчик на розповідав, що приїжджали чорні археологи на штетл в західній Тарноруді, з металощупачами. Дуже ревно вони сперечалися, але на щастя не ризикували робити розкопки в центрі, ще й біля "церкви-костелу", де проходить дорога. Серед цікавих єврейських особистостей, що були засвідчені в історії російських документів (в адресному календарі 1904 року) міщанський (не штетла) староста під ім'ям Тарнорудський, Зельман, Грешкович, Рабинович. Також в цей час в Тарноруді функціонував прикормодна застава, яка збереглась до наших днів. Гершко Фишбейн, 55 років, був затриманий в Тарноруді 25 липня 1914 року корнетом 12-го драгунського полку по підозрі в шпигунстві. Доказів в процесі слідства не було достатньо, і до волин-

ського губернатора звернулись з проханнями вислати Фишбейна в одну з Волоських губерній, «ввиду необнаруження фактичних даних в заняття Фишбейна воєнним шпигунством». Влада не сповістила рідню про причини арешту, і лише після трьох з половиною місяців проведених за ґратами, рідним було сповіщено про затримання. У період від першої до другої світової війни євреїв в Тарноруді вже не було (питанням знищення потребує уточнення), не лишилось жодного. Люди розповідають, що останній єврей, що вцілів, приїжджав, походив між мацев і поївав. Потім вже взнали, що він жив чи живе у Москві. Ось така вона Тарноруда з погляду єврейської історії і культури на кордоні імперії, що проіснував тут з 1772 до 1939 року. Цей кордон став основним джерелом прибуття для єврейського населення, що не впускало заробітку «легких» грошей на контрабанді, і одночасно їх горем, і причинною знищення. Запилились лише мовчазні свідки їх існування мацеві та будинки.

Майхер Андрій, історик краснавець, м.Волочиськ

